

STAMBOOM DOSSIER

ARNOLD VAN EGMONT (1410-1473)

Gehuwd Katharina van Kleef (1417-1476).

Versie 1.7 170414 bewerkt door Ir. René A.M. Martens RI Msc.

© 2016-2017 Van Hamaland - Van Gelre – Van Honselar - Van Hoenselaar.

Arnold van Egmont huwde in Kleef op 26 januari 1430 met de dertienjarige Katharina van Kleef, dochter van hertog Adolf IV van Kleef (1373-1448).

vader.

Arnold van Egmont, geboren in Egmond-Binnen, 14 juli 1410 in Grave overleden 23 februari 1473 en begraven in de St. Elisabethskerk te Grave, praalgraf van Arnold van Egmont, uit 1802, ter vervanging van het vorige dat in 1794 was verwoest. Arnold was van 1423 tot 1465 en van 1471 tot zijn dood in 1473 hertog van Gelre en graaf van Zutphen. Hij was de oudste zoon van Jan II, heer van Egmont en Maria van Arkel. Tot 1436 stond hij onder de voogdij van zijn

Katharina van Kleef. Zij was een dochter van Adolf IV van Kleef-Mark en Maria van Bourgondië. Zij was een nicht van Filips de Goede en woonde wisselend in Kleef, Nijmegen en Lobith. Zij gaf opdracht tot het beroemde getijdenboek, een topstuk op het gebied van middeleeuwse miniatuurkunst.

In de machtsstrijd die uitbrak tussen haar man en haar zoon, Adolf van Egmont, koos Katharina de zijde van haar zoon. Met medeweten van Katharina werd haar man op 9 januari 1465 vastgezet in slot Buren door haar zoon en later weer door Karel de Stoute bevrijd. Katharina en haar man woonden niet op een vaste plaats. Favoriete verblijfplaatsen waren het Valkhof in Nijmegen, Kasteel Rosendaal in Rozendaal en het kasteel van Lobith. Adolf doet op 19 november 1465 gedwongen afstand.

Arnold was Hertog van Gelre en graaf van Zutphen (25 jun 1423-1465 en 1471-1473) als opvolger van oudoom Reinald IV, graaf van Kessel en graaf van Egmond.

*Gelderland groot Arnhem.
Arnold van Egmond 1423/1473.*

Hij kwam in conflict met keizer Sigismund en raakte door de vele moeilijkheden zeer in de schuld; in 1450-1452 ondernam hij een reis naar Palestina.

Hij verpandde op 7 dec 1472 zijn hertogdom voor 300.000 rijnse guldens aan Karel de Stoute en onterfde Adolf en al zijn nakomelingen.

Titels

- ❖ Hertog van Gelre van 1423 tot 1465 en van 1471 tot 1473
- ❖ Graaf van Zutphen van 1423 tot 1465 en van 1471 tot 1473.
- ❖ Adolf, Graaf van Gulik-Berg, Hertog van Gelre van 1465 tot 1471 en van 1473 tot 1477;
- ❖ Catharina van Gelre, regentes van Gelre van 1477 tot 1492;
- ❖ Hendrik III van Schwarzburg, bisschop van Prinsbisdom Münster, voor zes jaar benoemd tot voogd van Gelre (1476-1482).

Zijn leven

Op 25 juni 1423 overleed hertog Reinald IV van Gelre en Gulik. Kort daarna maakte Jan van Buren, proost van Aken, zich meester van het kasteel te Grave. Een poging tot staatsgreep: in het kasteel bevonden zich de dertienjarige Arnold van Egmond, achterneef en aangewezen

opvolger van hertog Reinald in Gelre, en zijn broer Willem. De Graafse burgerij verijdelde de aanslag. Sommigen hielden de proost bij de poort aan de praat, zo vertelt de kroniekschrijver Willem van Berchen. Anderen drongen via een achterpoortje het kasteel binnen. De jongens werden bevrijd. De burgemeesters leidden de proost de stad uit om hem te beschermen tegen de woede van het volk (met name van de vrouwen, zegt Van Berchen). Te hulp gesnelde Nijmegenaren brachten de jonge Egmond naar hun stad, waar hij als hertog werd ingehuldigd. De rest van het hertogdom volgde dit voorbeeld.

Voor het jaar om is zat Arnold vast in het zadel, onder regentschap van zijn vader, heer Jan van Egmond, en een Raad van Zestien, bestaande uit vertegenwoordigers van de vier Gelderse kwartieren Nijmegen, Roermond (Overkwartier), Zutphen en Arnhem (Veluwe). Een huwelijk met Catharina, dochter van de hertog van Kleef, plaatste Arnold ook in een bredere alliantie. Catharina's moeder was een zuster van Filips de Goede, hertog van Bourgondië (1419-1467), de machtigste vorst in de Nederlanden. Dat versterkte zijn positie tegenover andere pretendenten, met name tegenover de hertog van Berg. Deze volgde Reinald IV in Gulik op en werd door de Duitse keizer (die als leenheer formeel de opvolging moest bekrachtigen) tenslotte ook met Gelre beleend: een blijvende bedreiging voor Arnolds positie.

Bijna vijftig jaar later, op 23 februari 1473, overleed Arnold in eenzaamheid in hetzelfde kasteel te Grave. Zijn zoon Adolf had hem in 1465 van de troon gestoten en gevangengezet. De Geldersen hadden in grote meerderheid diens partij gekozen. Men verweet Arnold zwakheid en onbekwaamheid. De staatsfinanciën had hij laten verlopen, de binnenlandse orde, rust en rechtspleging onvoldoende gewaarborgd, de rechten, gewoonten en privileges van de onderzaten veronachtzaamd. Adolf had zijn staatsgreep gepleegd met als motief: redden wat er te redden valt. Nijmegen had dan al jaren vooropgelopen in onwilligheid en verzet tegen Arnolds bestuur. Catharina van Kleef had hem verlaten. In de oppositie had zij, mede ten gunste van Adolf, een leidende rol gespeeld. Alleen het ingrijpen van Karel de Stoute, na het overlijden van zijn vader Filips de Goede de dominerende vorst in deze streken en hoofd van de familieclan waartoe ook Arnold en de zijnen behoorden, had Arnold in 1471 weer op de troon geholpen. Adolf was daarbij in Bourgondische gevangenschap geraakt. Maar Gelre wilde niets meer van de oude hertog weten en maakte zich op tot de strijd tegen de komende boergoense overhering. In zijn nood immers had Arnold het hertogdom aan de Bourgondiër overgedragen en Adolf ontferfd.

Arnold van Egmond, zesde hertog van Gelre en graaf van Zutphen, staat bekend als een zwak vorst. Het algemene oordeel over hem is negatief. Zo meent de vroegere rijksarchivaris in Gelderland Martens van Sevenhoven: "Deze hertog, de eerste uit het Huis van Egmond, wiens nagedachtenis terecht niet bijzonder in eere is." Ook Alberts, die in sommige opzichten positiever is, noemt hem een zwak regeerder. Op het eerste gezicht lijkt dat juist, maar er valt te nuanceren. De verwijten die men Arnold gemaakt heeft zijn maar ten dele gerechtvaardigd. Een 15de-eeuwse vorst moest in beginsel de kosten van hofhouding en bestuur dekken uit de opbrengst van zijn domeinen (grondbezit, tollens, rechtspraak, leenrechten). Reinald IV had al veel domeinen vervreemd en verpand en zo de hertogelijke inkomsten verminderd. Arnold was daardoor nog sterker dan anders het geval zou zijn geweest – alom hadden vorsten te kampen met geldgebrek –, afhankelijk van financiële hulp van zijn onderzaten, met name van de steden. Dezen waren echter terughoudend daarmee. Men zag de gelegenheid maar al te schoon om via de koorden van de beurs de macht van de vorst te beperken en de eigen positie te versterken. Alberts heeft de slepende conflicten over Arnolds slechte bestuur goed samengevat: "Men klaagde over de misstanden en onrechtmatige domeinverpandingen, en de hertog repliceerde met verwijzing naar de onwil van de klagers, hem het nodige ter beschikking te stellen."

En het ging nog verder. De Gelderse standen – ridderschappen en steden – zagen scherp toe op handhaving van hun verworven rechten, zoals vastgelegd in de verbondsbrieven van 1418 en 1436 die de hertog had moeten onderschrijven. Bij gelegenheid schrok men er niet voor terug, hem niet alleen via terechtwijzing, vertoog en krap geld, maar ook gewapenderhand tot de orde te roepen. In 1448 hadden inwoners van Driel (Bommelerwaard) een kade doorgestoken om zich te bevrijden van wateroverlast – die zij daarmee op anderen afwentelden. Er was een gerechtelijk vonnis tegen hen verkregen, dat de hertog (aldus de Tielse Kroniek) al te krachtig ten uitvoer legde. Daarmee trof hij ook onschuldigen en gaf hij Nijmegen als kwartiershoofdstad een voorwendsel om met geweld tussenbeide te komen. De zaak liep mede door Bourgondische

bemiddeling uit op een voor Arnold vernederend vergelijk: hij trok zich tijdelijk uit de regering terug en pelgrimeerde naar Rome en het Heilige Land (1450-1451).

Hier wordt nog een macht zichtbaar, waar hij tegenop moest boksen: het Bourgondische machtsstreven, dat de Gelderse zelfstandigheid in gevaar bracht en waartegen hij zich vanaf de jaren '40, zonder succes, lang heeft verzet. Bourgondië maakte daarbij gebruik van de interne verdeeldheid van Gelre en van de familietroebeelen waarin Arnold verzeild raakte. Zijn zoon Adolf, gesteund door hertogin Catharina en Nijmegen, verzette zich steeds meer tegen het bewind van de hertog. Adolf streefde naar een zelfstandige positie en zelfs naar de voortijdige opvolging. Dat leidde tenslotte tot de gebeurtenissen van 1465-1473, die Karel de Stoute via Arnold het hertogdom in handen gaven, en waarbij Adolf en Nijmegen het verzet tegen Bourgondië leidden: een ware ommekeer van bondgenootschappen.

Arnold had als vorst en staatsman het tij niet mee. De Geldersen vroegen veel en gaven weinig. Men zag de Bourgondische dreiging onvoldoende, liet zich gebruiken in het verdeel-en-heersspel. Nijmegen en Adolf, hoofdstad en zoon, vochten eerst voor de eigen belangen en realiseerden zich te laat dat zij zo het grotere, niet meer te keren gevaar verwaarloosd hadden. Men kan Arnold verwijten dat hij de politieke handigheid en krachtadigheid miste om zijn binnenlandse tegenspelers aan zich te binden, om leiding en richting te geven aan de gebeurtenissen. Hij is er niet in geslaagd een coalitie met andere vorsten en steden te sluiten.

Maar met wie had hij dat moeten doen? Pas de overgrote druk van Karel de Stoute in de jaren '70 riep zo'n coalitie in het leven. Het was al mooi dat een regeling met Gulik min of meer lukte. In feite verwijt men Arnold, dat hij niet was zoals zijn kleinzoon hertog Karel, die zich van 1492-1538 tegen de HabsburgsBourgondische macht handhaafde. Maar dat is geen reële vergelijking. Zo'n krachtfiguur is in de Gelderse geschiedenis uniek, en Karel trof het ook beter: de Geldersen waren door schade en schande wijzer geworden en de situatie was gunstiger voor hem. We kunnen concluderen dat Arnold wel enig politiek inzicht had en daarnaar probeerde te handelen, maar onwillige of zwakke bondgenoten en overmachtige tegenstanders trof, en inderdaad het formaat niet had – bestuurlijk, politiek, militair – om de voor hem ongunstige situatie beslissend te beïnvloeden.

Is er meer over Arnolds persoon te zeggen? Een brave man – vir bonus – noemt Van Berchen hem ('en daarom in zijn ondernemingen minder gelukkig'). Wat gaat daarachter schuil? Er is geen reden om aan te nemen dat het kinderhoofd dat ons wel als portret van Arnold getoond wordt, gelijkend is. We moeten het van indirecte aanwijzingen hebben. Arnold was behoorlijk geletterd en naar de eisen van de tijd opgevoed aan het hof van Reinald IV en diens hertogin Maria van Harcourt. Hij was tamelijk gesteld op mooie dingen. Hij kon schaken. Hij was ongelukkig in zijn gezinsleven, maar dat was in zijn kringen niet ongewoon. Wel meer vorsten werden door naaste familie buiten spel gezet; in Gelre was ver doorgevoerde familiale onmin zelfs een beetje traditie: soap avant la lettre. Dat zegt ook niet alles over zijn persoonlijke geluk of ongeluk, al mogen we aannemen dat de verraderlijke gevangename door Adolf hem niet onberoerd liet. Ontroerend is het verhaal dat Arnold toen men gewapend zijn slaapkamer binnendrong, eerst dacht aan een aanval van derden en naar het welzijn van zijn zoon vroeg. Arnold was misschien een huiselijk man. Regelmatig nam hij met zijn gezin deel aan viering van kerkelijke hoogtijdagen en kermissen. Het hofleven was van de gewone versieringen voorzien: muzikanten, zangers, voordrachtskunstenaars. De beschrijving van de winteravond voorafgaand aan zijn gevangename, geeft inzicht in wat Arnold op latere leeftijd aangename tijdspassing vond. Die avond was gezellig doorgebracht, waarna de hertog zich vroeg had teruggetrokken om de jongelui bij hun vertier te laten.

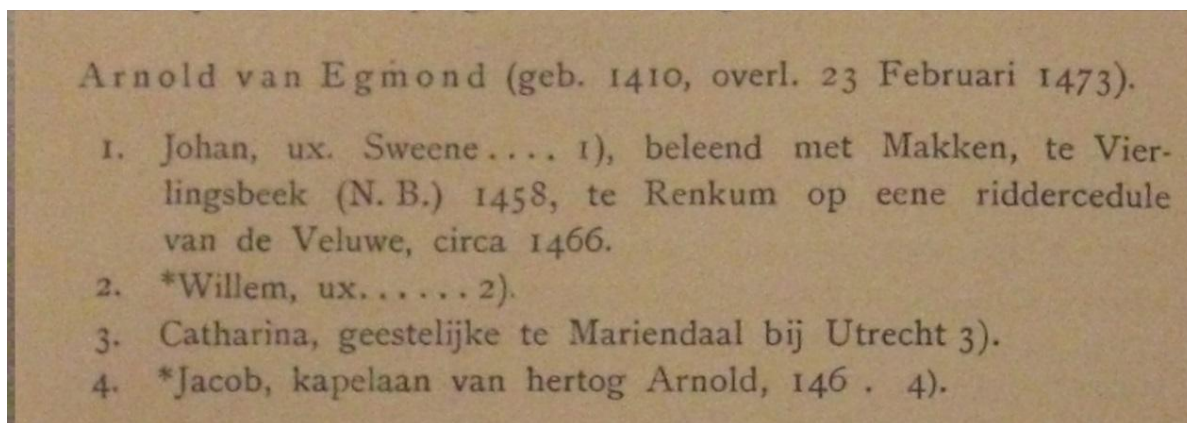
Maar het beeld is niet eenduidig. Op jongere leeftijd trok Arnold meermaals persoonlijk te velde. Ook de reis naar het Heilige Land en Italië – toen hij 40 was – getuigt van enige persoonlijke ondernemingslust. Helaas weten we niet wat Arnold er geestelijk en intellectueel aan over heeft gehouden: wat kan het Italië van 1450 niet hebben opgeleverd! In 1435 was hij prominent in het gevolg van Philips de Goede toen deze te Atrecht met de Franse koning vrede sloot, een soort Europese top. Wereldvreemd kan Arnold niet geweest zijn, getuige ook het modale aantal bastaarden dat van hem bekend is. De door Adolf ter rechtvaardiging van zijn politieke vadermoord gesuggereerde homosexualiteit (in die tijd een doodzonde) blijft overigens onbewezen. Een mogelijke betrokkene heeft onder dwang bekend, en later weer herroepen. Er

is geen zekerheid, of het moest zijn dat zo'n beschuldiging wel vaker voorkwam: misschien was het een stijfiguur om iemand buiten de orde te plaatsen.

Vroom was Arnold zeker. Maar was dat bijzonder voor zijn tijd? Grote invloed – maar niet op hem alleen – had de mysticus en asceet Dionysius de Kartuizer. De reis naar het Heilige Land wijst in dezelfde richting, maar is ook niet uitzonderlijk. Evenzo de belangstelling voor relieken, zoals die blijkt bij de verwerving van het gebeente van Eusebius voor de kerk te Arnhem. De verlening van aalmoezen lijkt niet meer dan wat van een persoon in zijn positie werd verwacht. Grote geestelijke stichtingen zijn niet bekend. Opmerkelijk is een getuigenis dat de hertog gewoon was op Goede Vrijdag twaalf bedelaars de voeten te wassen. Dat past in het beeld van iemand die geneigd is tot persoonlijke vroomheid, maar ook kan hier sprake zijn van vorstelijke symboliek: wie zich zo verlaagt verhoogt zich.

Bij alle onzekerheid mag men zeggen: dynamisch, doelgericht, krachtdadig, onbuigzaam, sluw, zoals een vorst misschien wel zijn moet – dat was Arnold vast niet. Houden we het op brave man. Ieder kan dan het eigen oordeel vellen. Historische personen en hun levens dienen, als ze ergens toe dienen, de reflectie.

Zijn bastaard kinderen

Bastaard kinderen mogelijk van o.a. Catharina Johannes van Straesborch.

1. **Johan van Gelre tot Arcen**, overleden 1498. Hij is een bastaard van zijn vader Arnold bij een onbekende moeder. Hij kreeg van zijn vader het huis te Grunsfoort en werd in 1478 kloosterbroeder te Mariëndal. Vermoedelijk was hij identiek met de minoriet die op 06-09 van een onbekend jaar stierf (zie Gelderse Volkmanak 1853, pag.128 en Legerboek Mariëndal, Gedep. Staten, Kwartier van Veluwe, inv.nr.354). Hij heeft nakomelingen. Zie meer hierna.
2. **Jacob van Gelre** (1440-1468). Hij is een bastaard zoon van Arnold en Catharina Johannes van Straesborch. Kapelaan bij zijn vader. (*Gelderse Volksalmanak 1886, pag.45*).
3. **Catharina van Gelre**, overleden 7 oktober 1483. Zij is een bastaard van Arnold en Catharina Johannes van Straesborch. Non klooster Mariëndal bij Utrecht.
4. **Willem van Gelre**. Hij is een bastaard van Arnold bij een onbekende moeder.
5. **Jolante van Gelre**. Zij is een bastaard van Arnold en Catharina Johannes van Straesborch.
6. **Agnes van Gelre** (1445-xxx). Zij is een bastaard van Arnold bij een onbekende moeder. Non in het klooster Bethanië bij Arnhem.
7. **Frederik van Gelre**, overleden 3 juni 1447. Hij is een bastaard van Arnold bij een onbekende moeder, getrouwd 23 juli 1423 in Kleef, Duitsland.

Catharina van Kleef, geboren 25 mei 1417, (dochter van Adolf I van Kleef en Maria van Bourgondië) overleden 10 Februari 1479 in Lobith (GE), begraven in het karthuizerklooster te Grave. Zij was een nicht van hertog Philips III van Bourgondië (1396-1467).

Johan van Gelre tot Arcen

Kasteel Makken (Macken) dateert uit het midden van de vijftiende eeuw, maar bestond toen uit een aantal boerderijen. Later werden deze omgevormd tot een kasteel. Nog wat later werd het geheel verbouwd tot een grote buitenplaats.

Van Kasteel Makken is nog een oude schuur en koetshuis over. Dit kasteel bevindt zich tussen het afleidingskanaal en de spoorweg, enkele honderden meters ten noorden van Holthees. Dit kasteel werd mogelijk als luthof gebouwd door Arnold van Egmont, Hertog van Gelre.

Het kasteel behoorde destijds aan Jan van Broekhuizen, een bekende naam in deze streken. Deze Jan was heer van Loe, bij Xanten in het Rijnland en heer van Geysteren, Oostrum en Spraland. Later kwam het kasteel in handen van het geslacht van Van Bylandt. De familie Baron Van Loo (Loe) staat ook bekend als eigenaars van kasteel Wissen bij Weeze Duitsland en is reeds 500 jaar in haar bezit met daarnaast grote landgoederen.

Omstreeks 1700 werd het bewoond door Johan Albert Bouwens van der Boye. De verbouwing tot buitenplaats werd ondernomen door Albert Bouwe van de Boye, wiens kleinzoon, inmiddels baron van Neerijssche geworden, een van de laatste bewoners van Makken werd. Vanaf het midden van de achttiende eeuw werd alleen nog de voorburch bewoond door pachters. Omdat herstel te veel zou kosten werd het kasteel kort na 1806 gesloopt. Het eromheen liggende voormalig park van 180 ha, langs de Molenbeek. Een deel hiervan is als Makken in bezit van Staatsbosbeheer.

Bezitgeschiedenis

In 1434 is de versterkte hoeve bezit van Jan van Broekhuizen die het schonk aan de kanunniken van St. Augustinus. De hoeve bezit geen heerlijke rechten, maar wel enige privileges zoals het steken van turf onder Vierlingsbeek, vrije overvaart aan de Staaij, jachtrecht, enige tienden en recht op koor in de Vierlingsbeekse Laurentiuskerk. Na de dood van Jan van Broekhuizen kwam het goed in 1459 in leen van Johan van Gelre. Via vererving kwam het goed in handen van de familie van Bijlandt, heren van Well en Bergen. Reinier van Boekholt, rentmeester van Grave en het Land van Cuijk, kocht het kasteel van deze familie.

Zijn dochter Anna Reiniers van Boekholt, Vrouwe van Macken, trouwde in 1624 met Albert Bouwens van der Boye (1614-1675), ontvanger-generaal van het Gelders Overkwartier. Zie tevens mijn dossier over de familie Bouwens van Heerlijkheid Hernen. In 1670 kocht hij de titel baron d'Overschie de Neerijssche. Hij en zijn kleinzoon Johan Albert Bouwens van der Boye, geboren 1682, overleden 29 april 1728 in Venray, baron van Neerijssche, heer van Macken, Venray, Helden en Leeuwen, erfvoogd van Roermond en vrijheer van Luik verbouwden het kasteel in renaissancestijl. Vanaf 1751 werd alleen de voorburch nog bewoond door pachters. Van 1786 tot

ca. 1801 is het kasteel nog in bezit geweest van Israël Daniel van Woelderen, geboren 1754. In deze periode is de voorburcht door de familie bewoond geweest. In 1802 erfde baron Auguste d'Overschie het kasteel, die het gelijk liet slopen. Baronesse d'Overschie de Neerijssche verkocht het goed aan de pachter Bovee. In 1995 werd het verkocht aan de heer en mevrouw Heynert-Witzel.

Vierlingsbeek

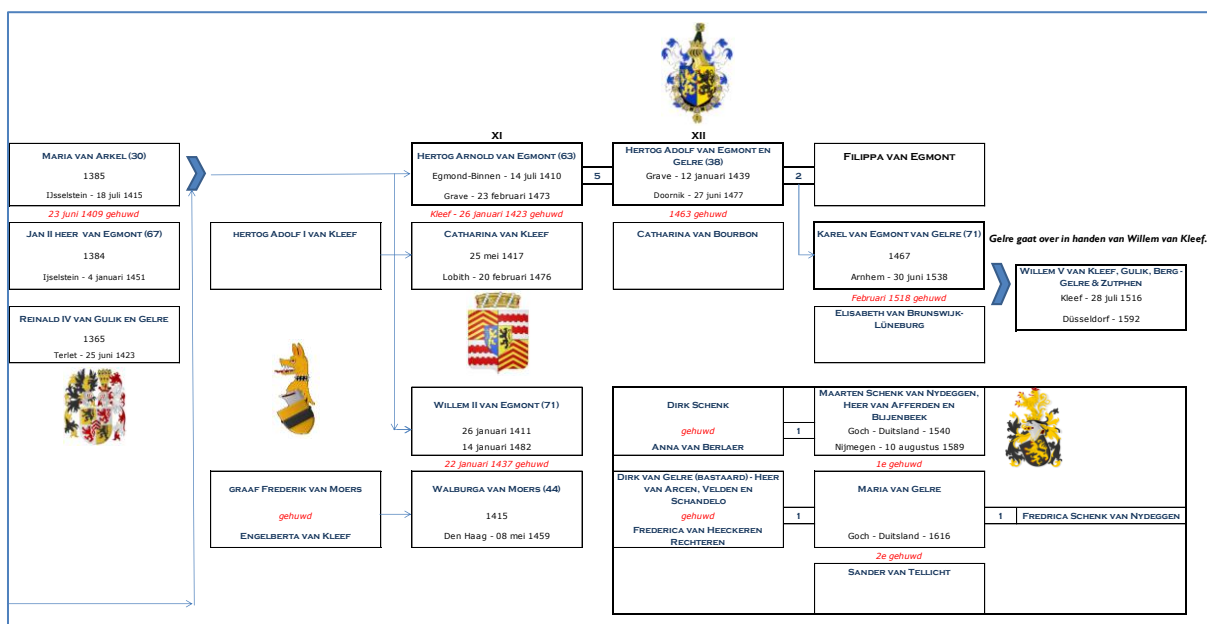
In de Middeleeuwen behoorde Vierlingsbeek tot het overambt van het Land van Cuijk. In 1308 verleende Jan III van Cuijk gemeenterechten aan het dorp Vierlingsbeek. De gemene gronden lagen in de Vredepeel. Vierlingsbeek was zeer geliefd bij koning Willem I, die in de hervormde pastorie op bezoek kwam.

De merletten in het wapen van Vierlingsbeek zijn ook terug te vinden in de wapens van de familie Van Hoenselaars (Honselar), ridder Karel jonkgraaf van Gelre (1205-1229), stamvader van de Hoenselaars en erkende bastaard zoon van graaf Gerard IV van Gelre (1185-1229) en halfbroer van graaf Otto II van Gelre, begaven op klooster Graefenthal (nabij Goch/Asperden Dtsl).

Arnold kreeg de volgende kinderen bij Katharina van Kleef:

1. **Maria van Gelre**, geboren 17 januari 1433–1463, koningin van Schotland door haar huwelijk met Jacobus II van Schotland;
2. **Willem van Gelre**, geboren 1434, begraven in Monnikhuizen. Hij is jong overleden;
3. **Eduard van Gelre**, geboren 1435. Hij is jong overleden;
4. **Margaretha** van Egmont, geboren 11 augustus 1436;
5. **Adolf van Egmont**, geboren 12 februari 1438 - 1477, hertog van Gelre 1465–1471 en 1473-1477;
6. **Maria** tussen 1429 en 1434, Margaretha (1436 – Simmern 2 november 1486), huwde op 16 augustus 1454 te Lobith met Frederik I van Palts-Simmern, 24 april 1417 – Simmern 2 november 1480;
7. **Catharina van Gelre** (1440 – 1497), regentes van Gelre 1477-1481; huwde (1464) Lodewijk van Bourbon circa 1436 – Weze, bij Luik 30 augustus 1482, prins-bisschop van Luik.

Hertog Van Gelre, de wisseling.

Hertog Reinoud IV stierf kinderloos in 1423. Daarop kozen de Staten van Gelre de kleinzoon van diens zus, de dertienjarige Arnold van Egmont, als nieuwe hertog. Koning Sigismund beleende echter niet hem, maar Adolf van Gulik-Berg met het hertogdom Gelre. De strijd die hierop volgde staat bekend als de Tweede Gelderse Successieoorlog. Een periode van relatieve rust tussen 1441 en 1456 kon niet voorkomen dat Arnold in 1465 met behulp van hertog Filips de Goede van Bourgondië gevangen werd genomen door zijn zoon Adolf.

Kasteel Hesdin

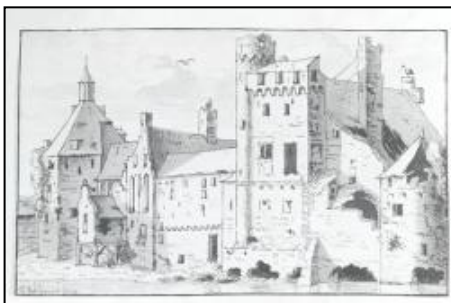
De opvolger van Filips, Karel de Stoute, herstelde Arnold in zijn gezag in 1471 en Adolf werd gevangen genomen in kasteel Hesdin in Frankrijk. Arnold verpandde vervolgens Gelre en Zutphen voor driehonderdduizend goudgulden aan Karel de Stoute, en erkende Karel tevens als erfgenaam. De Staten van Gelre erkenden echter na Arnolds dood diens zoon Adolf als erfgenaam. Karel de Stoute bezette hierop Nijmegen en Zutphen en lijfde de gebieden bij zijn rijk in.

Vestingstad & Kasteel Grave

Geboorteplaats van de Van Egmonts in de 15^e eeuw

Grave heeft altijd op een militair strategische plek gelegen. Dat hadden Herman van Cuijk en zijn broer in 1145 al in de gaten, toen ze op deze plaats hun nieuwe kasteel lieten bouwen. Grave werd een echte vesting door toedoen van Jan I, heer van het Land van Cuijk en de stad Grave, die aan het eind van diezelfde twaalfde eeuw rondom de stad een stenen omwalling liet aanbrengen. Juist door zijn strategische ligging heeft Grave veel belegeringen moeten doorstaan, vaak met desastreuze gevolgen voor de verdedigingswerken, die na iedere verwoesting weer nog beter werden opgebouwd. Aan het eind van de negentiende eeuw was het hele idee van een vesting militair achterhaald. Tussen 1874 en 1914 werd de vesting Grave daarom ontmanteld, op een paar onderdelen na die we nu als monumenten van een militair verleden koesteren.

Het begon allemaal met Herman van Cuijk en zijn broer Godfried van Arnsberg. De Duitse keizer Lotharius III had omstreeks 1135 hun burcht in Cuijk vernietigd. Tien jaar later bouwden ze een nieuw kasteel in Grave, bij de monding van de Raam. Uit deze burcht en de daar omheen gebouwde huizen ontstond een nieuwe nederzetting. Herman en zijn broer begonnen met de bouw van een woontoren. Voordat de bouw echter kon beginnen moest het gebied eerst worden drooggelegd en De Raam omgelegd.

In 1400 deed Johanna van Cuijk afstand van Grave ten gunste van de hertog van Gelre. Diens plaatsvervanger Arnold van Egmont nam zijn intrek in het kasteel. Het kasteel was niet alleen zijn woon- en verblijfplaats. Ook de Graafse Hoge Vierschaar - het centrale bestuur van het

Land van Cuijk, het stadsbestuur van Grave, de ambtman en de schout zetelden daar. Daarnaast bezat het kasteel een zogenaamde gevangenistoren.

Het kasteel groeide met de tijd mee. Een belangrijke periode voor de verdere ontwikkeling was de zestiende eeuw. In die tijd onderging het kasteel een enorme gedaanteverwisseling. Grote delen van het oude complex werden vervangen en het geheel werd behoorlijk uitgebreid. De gebouwen op de voorhof werden tussen 1521 en 1534 vervangen. In deze tijd is ook de kern van het huidige Arsenaal gebouwd.

Wat voor het kasteel op zich gold, ging ook voor de stad op: meegroeien met de tijd en de ontwikkelingen. In de 13e eeuw was Grave nog een stadje met een vestinggracht en verder beveiligd met een opgeworpen aardewal, waarin enkele stadspoorten waren aangebracht. In de loop der tijd werden die verdedigingswerken uitgebreid. Begin 14e eeuw was er sprake van een houten schutting en in 1307 wordt er al gesproken van een stenen muur. Die verdedigingswerken werden voortdurend verder verbeterd. In het laatste kwart van de 17e eeuw werd Grave een voor die tijd moderne vesting, met vestingwerken die volgens de nieuwste militaire inzichten door Menno van Coehoorn waren ontworpen.

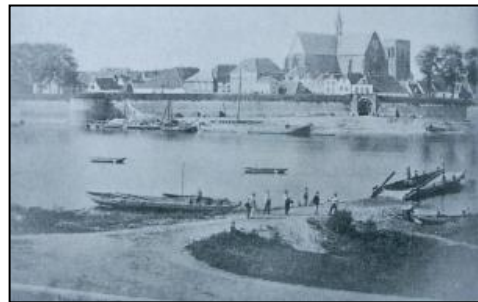
Die modernisering volgde op de verwoesting van kasteel en wallen tijdens het beleg van Grave in 1674. De restanten van het kasteel werden gesloopt om plaats te maken voor een nieuw bastion van de vesting. De laatste overblijfselen van het huis verdwenen onder een berg aarde, een zogenaamde 'kat'. In 1694 werden hierin vijf kazematten gebouwd, en aan de buitenkant het bastion 'Kastele'. Omdat door de sloop van het kasteel ook de gevangentoren verdween, werden gevangenen daarna ondergebracht in "gaten" van het stadhuis. Ook de schepenen oefenden voortaan hun taken uit vanuit de schepenkamer in het stadhuis.

Belegeringen

Als vesting is Grave in de loop der eeuwen herhaaldelijk belegerd geweest. In de 14e en 15e eeuw was het telkens weer een speelbal tussen de machtsblokken Brabant en Gelre. Ook de Tachtigjarige Oorlog leidde daarna tot regelmatige gevechtshandelingen: de Spanjaarden namen in 1568 de stad in, Willem van Oranje kreeg de stad in 1576 weer in handen, maar in 1586 belegerde Parma met succes de vesting. In 1602 slaagde Maurits er met militair geweld in Grave definitief aan de kant van de Staatsen te krijgen.

In de jaren 1672-1674 bezetten Franse troepen onder bevelhebber Turenne de stad. Turenne liet in deze jaren de bestaande vestingwerken verder versterken. Dat mocht echter niet baten, want in 1674 werd de stad door de troepen van de Republiek belegerd en voor een groot deel in puin geschoten. Spoedig na de herovering van de stad door de Staatse troepen werden er plannen gemaakt om een uitgebreid, modern systeem van vestingwerken te bouwen. Die plannen werden in de jaren 1684-1690 door vestingbouwer Menno van Coehoorn uitgevoerd.

Daarna bleef het militair gezien lange tijd stil, totdat in 1794 de Fransen het beleg sloegen voor Grave. De verovering van Grave door de Franse troepen zorgde voor aanzienlijke schade. De Franse bezetting werd beëindigd met een maandenlange blokkade in het voorjaar van 1814. Het stadsbestuur van Grave zag overigens het vertrek van de Fransen maar met lede ogen aan. Afgezien van het garnizoen bleef vestingstad Grave buiten militaire handelingen. Hollandse troepen trokken door Grave tijdens de Tiendaagse Veldtocht tegen de Belgen in 1831, maar een actieve rol voor de vesting was er niet.

Aan het einde van de 19e eeuw waren de militair-technische ontwikkelingen zover dat vestingwerken geen nut meer hadden. Het garnizoen verdween. In 1874 werd de Vestingwet van kracht. Deze wet bepaalde de ontmanteling van de meeste vestingen in Nederland. Ook de vestingwerken van Grave moesten er aan geloven. Ze werden onder andere door werkeloze turfstekers uit de Peel neergehaald.

Tegenwoordig herinneren alleen het bolwerk Bekaf aan de Maas, een gedeelte van de westelijke bastions en de Hampoort uit 1688 nog aan de uitgebreide vestingwerken van weleer.

Moeder van Arnold: Maria van Arkel (1385 - 1415)

Geboren in IJsselstein circa 1385, gestorven 18 juli 1415, is een dochter van Jan V van Arkel en Johanna van Gulik. Zij huwde met Jan II van Egmond (1385-1451).

Hun kinderen:

1. Arnold van Egmont (1410-1473);
2. Willem II van Egmont (1412-1483) in 1437 getrouwd met Walburga van Moers, dochter van graaf Frederik van Moers en Engelberta van Kleef. Hij was heer van Egmont, heer van IJsselstein, stadhouder van Gelre, in 1437 getrouwd met Walburga van Moers, dochter van graaf Frederik van Moers.

Huis Egmont

Het Huis Egmont (ook wel Egmond) ontstond in een abdij in Egmond, de Sint-Adelbertabdij, die gesticht werd door Dirk I, graaf van Holland. Het huis van Egmont is een adellijk geslacht voortgekomen uit de advocati (voogden) van de abdij. Als stamvader kan Wouter van Egmont (1208) worden genoemd die regeerde in het kasteel Egmond nabij de abdij. Daarnaast zijn er nog drie andere takken van het geslacht: Egmont van Merenstein (tot 1559), Egmont van Kenenburg (tot 1703) en Egmont van Nijenburg (tot xxxx).

Het Huis Egmont speelt een belangrijke rol in de geschiedenis van de Nederlanden. De heren kregen en kochten diverse heerlijkheden. Heer Arend van Egmont en IJsselstein (1340-1409) kreeg van graaf Albrecht de heerlijkheden Ameland en IJsselstein, IJsselstein werd als belangrijkste heerlijkheid beschouwd en doorgegeven van vader tot zoon.

Graven van Egmont

In 1486 werd Jan III van Egmont (1438-1516) verheven van heer tot graaf Jan I van Egmont, in 1491 werd de graaf lid van de Gulden Vlies. Iedere graaf droeg wel zijn steentje bij aan de heerlijkheden van het graafschap. In 1555 werden de hoge edelen van Holland vergeleken op hun heerlijkheden waarbij Egmont er 12 had (Nassau had er 18). Een echte opwaardering kwam erbij toen de beroemde graaf Lamoraal van Egmont (1522-1568), het prinsdom Gavere in handen kreeg, sindsdien was hij én graaf én prins. Na dit succes ging het echter minder met de graven van Egmont, een zoon van Lamoraal sr, Lamoraal jr. (15??-1617) werd beschuldigd van medeplichtigheid aan een aanslag op Willem van Oranje en verkocht Egmond en Purmerend aan de staten van Holland. Hiermee hielden de graven op te bestaan, nog enkele erfgenamen volgden maar met Maria Clara Angelica van Egmont (1661-1714) hield dit geslacht op te bestaan.

Graven van Buren en Leerdam

Het tweede kind van heer Jan II van Egmont, Willem (1412-1483) kreeg drie zonen waaronder Frederik van Egmont, graaf van Buren-Leerdam (? - 1521). Hij kreeg de gebieden van Maximiliaan I van Oostenrijk omdat hij hem had gered uit Brugge. Deze tak had veel invloed want ze waren vaak stadhouders in Holland, Friesland en Groningen. Deze tak ging door tot aan Anna van Egmont van Buren (1533-1558) die trouwde met Willem van Oranje, waarmee deze tak uitstierf.

Hertogen van Gelre

Heer Jan II van Egmont (1385-1451), liet zijn zoon Arnold (1410-1473) voogd worden van het hertogdom Gelre, en werd later hertog van Gelre. Zo ontstond er een zijtak van de heren van Egmont, die Gelre zouden regeren tot aan Karel van Egmont die overleed in 1538, waarna het hertogdom overging in de handen van Willem V van Kleef en vervolgens aan de Habsburgers onder Karel V (geboren Van Luxemburg).

Catharina van Egmont van Gelre (1440 – 1497).

Catharina van Gelre (circa 1440 - Geldern, 25 januari 1497), regentes van het hertogdom Gelre (1477-1481). Dochter van Arnold van Egmont (1410-1473), hertog van Gelre, en Katharina van Kleef (1417-1479). Catharina van Gelre bleef ongehuwd.

Van de vier kinderen van hertog Arnold en zijn vrouw Katharina die de volwassen leeftijd bereikten, was Catharina de jongste. Over de eerste 35 jaar van haar leven is weinig bekend. Haar levensloop was lange tijd onopvallend in vergelijking met die van haar broer Adolf (1439-1477), die een staatsgreep tegen zijn vader pleegde.

Over mogelijke huwelijkskandidaten weten we niets, al schijnt haar vader wel pogingen ondernomen te hebben om ook voor zijn jongste dochter een geschikte echtgenoot te vinden. Toen de berooide hertog Arnold in 1473 zijn testament liet opmaken, regelde hij daarin nog een

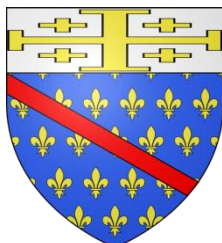

bruidsschat voor Catharina - inmiddels 33 jaar oud: een duidelijke aanwijzing dat een huwelijk werd gewenst, maar nog niet formeel was geregeld.

Getijdenboek van Katharina van Kleef

Relatie Lodewijk en Catharine

Partner Lodewijk van Bourbon, geboren 1437, (zoon van Karel I van Bourbon en Agnes van Bourgondië) overleden 30 Aug 1482 in Luik, België. Hij is gesneuveld in de strijd tegen zijn onderdanen. Lodewijk is op 30 maart 1456 gekozen als Prins-bisschop van Luik. De Franse koning Lodewijk XI liet het huwelijk ongeldig verklaren, omdat Lodewijk sinds 30 maart 1456 bisschop van Luik was.

Uit het dit huwelijk stammen drie zonen; van de oudste stamt het huis Bourbon-Busset.

Hun kinderen:

1. **Peter van Bourbon**, geboren 1464 in Nederland, overleden 1529. Hij is een bastaard. Baron van Busset; stamvader van de latere graven van Bourbon-Busset, die nog steeds voorkomen. Trouwde in 1498 met **Margaretha van Tourzel van Alegre**, overleden 1531, Vrouwe van Busset.
2. **Lodewijk van Bourbon**, geboren 1465, overleden > 1500. Hij is een bastaard.
3. **Jacob van Bourbon**, geboren 1466, overleden 1537. Groot-prior van de Orde van de Jezuiten in Frankrijk.

Lodewijk van Bourbon

Lodewijk van Bourbon (1438 - 30 augustus 1482) was prins-bisschop van Luik en proost van Sint-Donaas in Brugge.

Lodewijk was een kleinzoon van Jan zonder Vrees, een zoon van Karel I van Bourbon en Agnes van Bourgondië, een neef van Filips de Goede, hertog van Bourgondië en een schoonbroer van Karel de Stoute.

Hij werd voor de geestelijke stand bestemd en was amper dertien toen hij in 1451 proost van het Sint-Donaaskapittel in Brugge werd, in opvolging van David van Bourgondië. Hij behield die functie tot in 1456.

In dat jaar, hij was toen achttien, werd hij prins-bisschop van Luik. Paus Calixtus III gaf hem de toestemming dat hij pas wanneer hij vijftientig was de wijdingen zou ontvangen. Ondertussen ging hij nog enkele jaren studeren aan de universiteit van Leuven, terwijl Filips de Goede waakzaam toekeek naar de gang van zaken in het prinsbisdom, dat in de volgende jaren in het midden zou komen te staan van de rivaliteiten tussen de Franse koningen en de Bourgondische hertogen.

Pas had hij zijn functies in Luik opgenomen of Lodewijk werd in 1465 door de Luikse Staten afgezet. Filips de Goede trok op tegen het Luiks leger, onder commando van Raes van Heers, en versloeg het in Montenaken op 20 oktober 1465. De Luikenaren moesten de Vrede van Sint-Truiden ondertekenen waarbij Filips de Goede hun gouverneur werd en Lodewijk opnieuw werd aangesteld als prins-bisschop (19 september 1466).

De Luikse voorman Raes van Heers en met hem de Luikse staten bleven zich niettemin verzetten. Ze verjoegen opnieuw Lodewijk die naar Hoi vluchtte waar de Luikenaars hem kwamen belegeren. Ze werden op 28 oktober 1467 tijdens de slag bij Brustem opnieuw verslagen, deze keer door troepen van Karel de Stoute. Op 20 augustus 1468 overlegde in Brussel een afgevaardigde van Paus Paulus II met Karel de Stoute en Lodewijk van Bourbon, waarna Lodewijk zich met de Luikenaars verzoende. Er brak echter onmiddellijk weer revolte uit en weer trok de Bourgondische hertog ten strijde. Luik werd op 30 oktober 1468 grondig verwoest en het stedelijk symbool, het 'Perron' werd naar Brugge gevoerd. Ten koste van deze hoge prijs heroverde Lodewijk zijn zetel.

In 1477 zag het er, nadat Karel de Stoute was gesneuveld, weer niet gunstig uit voor Lodewijk. Hij slaagde er nochtans in zich te handhaven en de ondersteuning te verkrijgen van Maria van Bourgondië en Maximiliaan van Oostenrijk. De nieuwe voorman van de oppositie werd Willem de la Marck, 'le sanglier des Ardennes', die er in 1482 in slaagde Luik in te nemen, de bisschop te vermoorden en zijn eigen zoon Jean de la Marck kortstondig op de bisschopstroon te plaatsen. Prins-bisschop Lodewijk van Bourbon had drie bastaardkinderen, onder wie Pierre, 'de grote bastaard van Luik', baron de Busset (1464-1530), die de tak Bourbon-Busset stichtte.

Catharina van Egmont, haar dilemma's.

Het is waarschijnlijk de ongehuwde staat van Catharina die aanleiding heeft gegeven tot de fantastische verhalen die sinds het begin van de zeventiende eeuw in de genealogische literatuur opduiken over een geheim huwelijk met Lodewijk van Bourbon. Hij was een broer van Catharina van Bourbon, echtgenote van Catharina's broer Adolf, en werd vooral bekend als bisschop van Luik (1456-1482). Het staat vast dat Lodewijk drie natuurlijke zonen had, maar over de identiteit van hun moeder(s) bestaat geen zekerheid. Over persoonlijke contacten tussen Lodewijk en Catharina is niets bekend, maar ongetwijfeld moeten zij elkaar wel eens hebben ontmoet. De mythe van het geheime huwelijk wordt gevoed door de omstandigheid dat we niet weten waar Catharina tussen 1465 en 1473 was en wat zij in die tijd deed. Eigentijdse Gelderse en Luikse bronnen bevatten echter geen enkele aanwijzing voor de vermeende relatie, echtelijk of buitenechtelijk.

Enige duidelijkheid over Catharina's levenswandel is er pas vanaf 1477, toen het hertogdom Gelre een ernstige politieke crisis doormaakte. Na het overlijden van haar vader Arnold had de Bourgondische hertog Karel de Stoute in de zomer van 1473 het hertogdom Gelre voor zich opgeëist en bezet. De Gelderse erfopvolger Adolf van Egmont hield hij al sinds 1471 gevangen.

Toen Karel de Stoute in januari 1477 was gesneuveld in de slag bij Nancy, stortte het Bourgondische gezag in Gelre ineen. De standen (bannerheren, ridderschap en steden) namen voorlopig het bestuur op zich. Adolf van

Egmont is weliswaar na de dood van Karel de Stoute vrijgekomen, maar hij bleef voorlopig in Vlaanderen om Karels dochter Maria van Bourgondië bij te staan bij het herstel van haar gezag in Vlaanderen. Toen Maria hem vervolgens tot kapitein-generaal van haar troepen in Vlaanderen benoemde, werd zijn spoedige terugkeer nog minder waarschijnlijk.

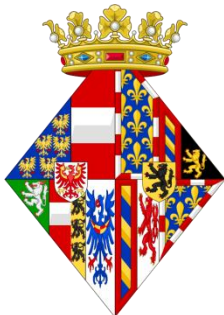
Vanwege deze omstandigheden deden de Gelderse standen een dringend beroep op Adolf van Egmont om zijn ongetrouwde zuster Catharina als regentes aan te stellen. Het kostte de standen de nodige overredingskracht voordat Adolf en Catharina met dit voorstel instemden, want geen van beiden toonde enthousiasme en de onderhandelingen namen enkele maanden in beslag.

Catharina was in die tijd bij haar zus Margriet in Simmern (Duitsland). Op 3 mei 1477 arriveerde Catharina per schip in Lobith, waarna ze het voorlopige regentschap op zich nam in afwachting van de terugkeer van Adolf. Bij de uitoefening van haar taak stond zij in regelmatig contact met haar broer.

Catharina Regentes van Gelre

Catharina's tijdelijke regentschap zou langer duren dan verwacht. In de loop van augustus werd duidelijk dat Adolf van Egmont op 27 juni voor de poorten van Doornik was gesneuveld. Adolf had twee nog minderjarige kinderen, Karel en Philippa, maar ook zij bevonden zich sinds 1473 in Vlaanderen in handen van de Bourgondische autoriteiten. Er was weinig kans dat zij op korte termijn naar Gelre zouden terugkeren. Voor Catharina zat er niet veel anders op dan haar regentschap voort te zetten, nu uit naam van haar neef, de erfopvolger Karel.

De dood van Adolf bood nieuwe kansen aan de pro-Bourgondische krachten in Gelre, die zich hadden verenigd in de Egmontse partij, zo genoemd naar de leider Willem IV van Egmont, broer van wijlen hertog Arnold. Om zich tegen de Bourgondische dreiging te kunnen weren zocht regentes Catharina steun buiten Gelre. De standen stuurden eerst aan op een toenadering tot hertog Johan I van Kleef, die echter in de ogen van Catharina te pro-Bourgondisch was.

Toen de stad Arnhem in maart 1478 in handen van de Egmontse partij viel, werd de toestand zorgelijk, te meer omdat Maria van Bourgondië inmiddels haar positie had versterkt door te trouwen met Maximiliaan van Oostenrijk.

Wapen Maria van Bourgondië

Onder druk van de omstandigheden sloten de Gelderse standen vervolgens een akkoord met hertog Frederik van Brunswijk-Lüneburg, die zou optreden als 'voorstender' van het hertogdom. Om de band met de nieuwe beschermheer te verstevigen drongen de standen er tevergeefs op aan dat Catharina met hem zou trouwen. Maar zoals haar tijdgenoot de kroniekschrijver Willem van Berchen opmerkt, liet zij zich daartoe niet overhalen. Toen Frederik een jaar later krankzinnig werd, was zijn rol uitgespeeld. Hierna stelden de standen Hendrik III van Schwarzburg, bisschop van Prinsbisdom Münster, voor zes jaar aan tot voogd van Gelre aan.

Eind 1479 trok Catharina zich terug uit de actieve politiek. Ze sloot een vredesakkoord met Maximiliaan van Oostenrijk, die haar als beloning de stad en het ambt Geldern (toen deel van Gelre, tegenwoordig Duitsland) in vruchtgebruik gaf. In 1480 sloot ze zich nog aan bij een verbond dat de Gelderse standen met koning Lodewijk XI van Frankrijk tegen Maximiliaan hadden gesloten. Ze ondernam toen ook een reis naar Frankrijk om steun te zoeken voor de Gelderse zaak. Maar het mocht niet baten: daadwerkelijke hulp kreeg ze niet en Maximiliaan veroverde steeds meer delen van Gelre. Toen het kwartier van Zutphen zich in juli 1481 aan Maximiliaan onderwierp, werd Catharina nadrukkelijk van het vredesverdrag uitgesloten. De bisschop van Münster trok in 1482 zijn handen van Gelre af. Het pleit was voorlopig ten gunste van Maximiliaan beslecht.

Catharina had zich inmiddels weer verzoend met Maximiliaan en leidde een teruggetrokken leven op de burcht van Geldern. Wel bleef ze zich inzetten voor de terugkeer van haar neef Karel, die uiteindelijk in 1492 als hertog kon worden ingehuldigd, doordat Maximiliaan zich toch niet in Gelre had kunnen handhaven. Karel vroeg zijn tante in 1494 nog of zij tijdelijk als zijn stadhouder wilde optreden in verband met een geplande reis naar Frankrijk, maar ze weigerde.

Op 25 januari 1497 overleed Catharina van Gelre op de burcht te Geldern. Ze werd begraven in de parochiekerk. De grafkelder en de messing grafplaat met haar gegraveerde afbeelding zijn nog aanwezig. Haar openbare leven beperkte zich voornamelijk tot de jaren vanaf 1477, toen zij al tegen de veertig liep. Weinig is er bekend over haar privéleven, omdat bronnen dienaangaande vrijwel geheel ontbreken. Wat rest is het beeld van een zelfstandige vrouw die zich uit plichtsbesef inzette voor de belangen van haar dynastie en het hertogdom Gelre.

Maria van Egmont - koningin van Schotland

Catharina heeft een zus Maria van Egmont (1433-1463), Maria van Gelre (geboren te Grave, 17 januari 1433 – overleden Roxburgh Castle, Edinburgh, 1 december 1463, begraven in de Holy Trinity Church, Edinburgh, Schotland) was de vrouw van koning Jacobus II van Schotland (1437-1460) en regentes na het overlijden van Jacobus (1460 – 1463) voor haar zoon Jacobus III als koningin-weduwe een rol in de Schotse politiek speelde. Op 3 juli 1449 huwde zij in Holyrood Abbey in Edinburgh met Jacobus. Zij kregen zeven of acht kinderen.

Zij stond sterk onder invloed van bisschop James Kennedy van Saint Andrews en hertog Filips de Goede van Bourgondië.

Maria stichtte in Edinburgh de Trinity College Church, waar zij ook begraven werd. In 1848 werd zij herbegraven in Holyrood Abbey.

Jacobus II, Jacobus II Stuart, ook bekend als Jacobus II van Schotland, geb. 16 Okt 1430 in Holyrood Palace, Edinburgh, Schotland, zoon van Jacobus I Stuart en Johanna van Beaufort-Somerset) overleden 3 Aug 1460 in kasteel Roxburgh, Schotland,7 begraven in Holyrood Abbey, Edinburgh, Schotland. Jacobus werd koning toen hij pas 6 jaar was, zijn vader Jacobus I van Schotland was gedood door edelen. Hij volgde in 1437 zijn vader in Schotland op als koning en werd in maart 1437 gekroond te Holyrood; een regentschap, geleid door de familie Douglas, regeerde tot 1449. Vanaf dat jaar regeerde Jacobus zelfstandig. Hij is om het leven gekomen als gevolg van het springen van een kanon tijdens het beleg van Roxburgh Castle.

Het koninkrijk werd gedurende zijn jeugd door regenten geregeerd.

Van 1437 tot 1439 werd Schotland geregeerd door Archibald Douglas, na zijn dood werd de macht door twee personen gedeeld tot in 1445. In 1445 verdreef William Douglas, 8e graaf van Douglas de twee regenten en nam de macht tot en met 1449.

In 1449 werd Jacobus II meerderjarig en werd hij actief koning van Schotland. Hij had ambities om de Orkney-eilanden, de Shetland-eilanden en het Isle of Man in te lijven, maar dat lukte niet. Hij stierf op 3 augustus 1460 bij de belegering van Roxburgh toen een van de kanonnen ontplofte.

Hun kinderen:

1. NN Stuart, een anonieme zoon, geb. 19 Mei 1450, gestorven bij geboorte;
2. Jacobus III van Schotland (10 juli 1452 - 1488);
3. Alexander Stewart (1454 - 1485);
4. David Stewart(1456 – 18 juli 1457), Graaf van Moray;
5. John Stewart (1459 - 1479);
6. Margaret Stewart (1449 – 1463);
7. Mary Stewart van Schotland (< 16 Mei 1452 - 1488);

8. John Stewart of Sticks/Ballechin (bastaard zoon, 1456/59 - 9 Jul 1479 in Craigmillar Castle, Edinburgh, Edinburgh, Schotland. Hij verkreeg de titel graaf van Garioch tussen 21 juni 1458 en 25 juni 1459; en de titel van graaf van Mar tussen 21 juni 1458 en 25 juni 1459. Tussen 1479 en 1480 zijn al zijn bezittingen verbeurd verklaard. Hij is waarschijnlijk vermoord op aandrang van zijn broer koning Jacobus III van Schotland.

Margaretha van Egmont

Ook bekend als Margaretha van Gelre, geboren 11 Aug 1436, overleden 2 Nov 1486 in Simmern, Duitsland, begraven in Ravengiersburg. Zij werd begraven in de kerk van het voormalige Augustijner klooster naast haar man de graaf Frederik I van Palts-Simmern.

Gehuwd 16 Aug 1454 in Lobith, Frederik I van Simmern, geboren 24 april 1417, (oudste zoon van Stephan van Simmern-Zweibrücken en Anna van Veldenz) overleden 29 november 1480 in Simmern, Duitsland, begraven in Ravengiersbrug. Hij regeerde sinds 16-09-1444 in Sponheim en volgde op 14-02-1459 zijn vader op als paltsgraaf in Simmern. Men noemde hem wel de 'Hundsrucker' of 'de vrome Hertog'. In Veldenz was hij zijn grootvader langs moederkant al in 1444 opgevolgd.

Huwelijk en kinderen

Hij was gehuwd met Margaretha van Geldre (1436-1486, Simmern), dochter van Arnold van Egmont en Katharina van Kleef

De kinderen:

1. Catharina, abdis in Trier (1455-1522);
2. Stefan, domheer in Straatsburg, Mainz, Keulen (1457-1489);
3. Willem (1458-1458);
4. Johan I van Palts-Simmern (15 mei 1459-1509);
5. Frederik, domheer in Keulen, Speyer, Trier, Mainz, Magdeburg en Straatsburg (1460-1518);
6. Ruprecht II, bisschop van Regensburg (1461-1507);
7. Anna, non in Trier (1465-1517);
8. Margaretha, non in Trier (1466-1506);
9. Helena, priorin in Trier (1467-1555);
10. Willem, domheer in Trier (1468-1481).

Vorstendom Moers 1186 – 1795

Willem II van Egmont (1412-1459) is de broer van Arnold van Egmont. Willem is gehuwd met Walburga van Moers (1415-1459) dochter van Frederik IV van Meurs (1392-1448), begraven in Den Haag.

Vanaf de middeleeuwen tot aan de Franse bezetting in de 19e eeuw was Moers de hoofdplaats van het vorstendom Moers. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog is Meurs diverse keren belegerd. Zo veroverde Maurits van Oranje de stad in 1597 tijdens het Beleg van Meurs.

Moers in 1635

Het Vorstendom Moers (Nederlands : Meurs of Murs) was een tot de Nederrijns-Westfaalse Kreits behorend vorstendom binnen het Heilige Roomse Rijk. Vóór 1706 was het een graafschap. Het omvatte de stad Moers en omgeving, met daarbij ook Krefeld en het Kasteel Krakau. Het graafschap of het vorstendom bezat geen zetel in de rijksvorstenraad van de Rijksdag.

Moers wordt in de negende eeuw voor het eerst vermeld in een register van de abdij Werden. Sinds 1186 zijn er heren van Moers bekend. Sinds 1250 is het een leen van het graafschap Kleef. Ten gevolge van het huwelijk van Frederik III met Walburga van Saarwerden wordt in 1376 het graafschap Saarwerden verworven. Van zijn moeder Elizabeth van Zuilen erft Frederik in 1380 ook de heerlijkheid Baer in Gelderland. Sinds 1397 noemt hij zich graaf van Moers.

Het geslacht deelt zich in 1417 in drie takken:

- ❖ Moers (uitgestorven in 1578)
- ❖ Saarwerden (uitgestorven in 1527)
- ❖ Baer (uitgestorven in 1456)

Over Vincent van Moers wordt in 1493 de rijksacht (soort vogelvrijverklaring) uitgesproken. Hij schenkt het graafschap dan aan Willem van Wied, de man van zijn kleindochter Margaretha van Moers. In 1498 herroept Vincent de schenking, waarop in 1500 de graven uit de tak Saarwerden zich meester maken van Moers. In 1510 komt het weer in bezit van Willem van Wied. Op 13-5-1516 sluit hij een overeenkomst met de keizer.

Anna van Wied, de dochter van Willem en Margaretha van Moers huwt graaf Willem van Nieuwenaar, waardoor het graafschap in die familie komt. Ten gevolge van het testament van Walburga van Nieuwenaar komt het graafschap na het uitsterven van de graven in 1578/1600 aan Philips Willem van Oranje. Walburga was de weduwe van de graaf van Horne, die in 1568 werd onthoofd te Brussel. De hertog van Kleef maakt als leenheer ook aanspraken op het graafschap.

Nadat het huis Oranje-Nassau met Willem III van Oranje op 19 maart 1702 is uitgestorven komt het als erfenis aan de koning van Pruisen. In zijn functie van hertog van Kleef heeft hij ook als leenheer rechten op het graafschap. Op 6 mei 1705 wordt het graafschap verheven tot vorstendom. In 1723 vestigt Pruisen er een regeringszetel. Nadat het graafschap in 1795 is ingelijfd door Frankrijk, voegt het congres van Wenen in 1815 Moers weer bij Pruisen.

Het leven van Willem IV van Egmond

Bron E.J.C. de Veer

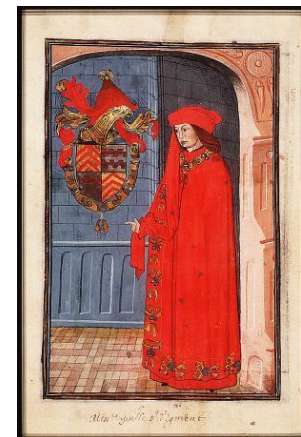
Geboren januari 1412, overleden en begraven in Grave, 19 januari 1483, was heer van Egmont, IJsselstein, Schoonderwoerd en Haastrecht en stadhouder van Gelre.

Het vorige hoofdstuk eindigde met de dood van Jan van Egmond in 1451. Hij was de man, die er in was geslaagd Leerdam in handen te krijgen en te houden, ondanks de vele pogingen dit te verhinderen. Hij werd opgevolgd als drost, enz. van Leerdam door zijn tweede zoon Willem.

Arnoud, de oudste zoon, was, als erfgenaam van zijn oom Reinald IV, hertog van Gelre geworden.

Bij de scheiding van de boedel van Jan van Arkel in 1438 was tussen Arnoud en Willem de overeenkomst gesloten dat Willem o.a. Leerdam zou erven. Hij mocht echter 8 jaar lang geen aanspraken doen op het geërfde ten nadele van zijn broer Arnoud. Willem was dus als erfgenaam van zijn grootvader Jan van Arkel in het bezit van Leerdam gekomen. Dat bezit werd echter door de graaf van Holland niet erkend, omdat hij meende dat indertijd bij de koop van het land van Arkel in 1412 door Willem van Beijeren Leerdam was inbegrepen omdat Arkel en Leerdam één geheel zou zijn geweest.

Ondanks dit verschil van mening werd Willem, evenals zijn vader, drost, rentmeester en castelein van Leerdam, dat wil dus zeggen, dat hij die plaats voor Philips in handen zou houden. Willem voelde zich kennelijk niet zo zeker van het bezit van Leerdam. Om zijn aanspraken daarop wat te verstevigen, deed hij hetzelfde als zijn grootvader Jan van Arkel had gedaan. Hij vroeg bij het Sticht verheffing van het leen Leerdam; het land van der Lede, enz. Op 16 maart 1456 wordt Willem door het Sticht met Leerdam beleend.

Willem was gehuwd met Walburga van Meurs, die in 1459 overleed en in 's-Gravenhage begraven werd.

Willem was op 22 januari 1437 in het huwelijk getreden met Walburga van Meurs, vrouwe van Baer en Lathum, dochter van Frederik van Meurs en Engelberta van Kleef. Uit het huwelijk werden, naast vier dochters, ook drie zonen geboren, die allen belangrijke functies zouden bekleden in dienst van het Bourgondisch-Habsburgse huis:

1. Jan III graaf van Egmont, stadhouder van Holland, Zeeland en West-Friesland;
2. Frederik van Egmont, graaf van Buren;
3. Willem van Egmont jr., stadhouder van Gelre;
4. Anna van Egmond (1440 - 1 september 1462), trouwde op 14 augustus 1459 met Bernard van Bentheim (1435 - 28 november 1476), graaf van Bentheim;
5. Elisabeth (?-1539), trouwde met Gijsbrecht van Bronckhorst;
6. Walburgia van Egmond, non te Renkum;
7. Margaretha, trouwde met Johan van Merode en na diens dood met Godert Torck.

Naast de kinderen uit zijn huwelijk had Van Egmont nog vier kinderen bij verschillende vrouwen:

8. Nicolaas van Egmond, werd gevangen op het Valkhof 1478-1481 tezamen met zijn halfbroers Frederik en Willem;
9. Hendrik van Egmond (-voor 1511), wiens moeder Aleid Kreijnck was.
10. Frederik van Egmond;
11. Hendrika van Egmond, zij trouwde met Willem van Tuyl van Bulckesteijn (-1449). Hij was een zoon van Willem Willemsz. van Tuyll en Machteld van Matenesse, dochter van Adriaen van Matenesse (1385-1435).

De zonen kozen de zijde van de Kabeljauwen en daarmee de kant van Philips. Vader Willem, die een groot krijgsman was, werd door Philips zeer gewaardeerd. Willem had echter ook zorgen. Zijn broer Arnoud was niet zo'n sterke figuur. Hij stond hem daarom dikwijls bij in het besturen van zijn hertogdom. Vooral toen Arnoud door zijn zoon Adolf in 1465 te Buren gedwongen werd afstand te doen van zijn hertogdom, bleef Willem hardnekkig weigeren Adolf als hertog te erkennen. Willem werd zijn vijand, wat Adolf tot zijn schade zou ondervinden. Willem fungeerde intussen wel als drost, enz. van Leerdam. Een akte van aanstelling als zodanig is niet (meer) aanwezig. Niettemin is het zeker dat hij die ambten heeft waargenomen. Dat blijkt uit een sententie van de Grote Raad te Mechelen van 1460. Daarin wordt Willem van Egmond bevolen het drostambt, het rentmeester- en casteleinschap van Leerdam van 't land van der Lede en Schoonrewoerd met toebehoren aan Philips af te staan.

Aanleiding tot de sententie zal geweest zijn, dat Philips het land van Arkel aan zijn zoon Karel, graaf van Charlois, had gegeven en daarbij werd geacht ook Leerdam, enz. te behoren. Karel verzocht daarna aan Willem een dag te noemen waarop hij ingevolge het besluit van zijn vader, stad, slot en land van Leerdam, enz. dat aan hem is geschonken, zal overleveren. Willem antwoordt Karel op zijn verzoek tot overdracht, dat wijlen zijn vader Jan van Egmond eertijds aan hertog Jan van Beijeren geld had geleend en daarom Leerdam in pandschap had gekregen; dat na de dood van die hertog de inwoners van Leerdam buiten medeweten van zijn vader en van hem, thans drost, enz. de eed hebben gedaan aan de hertog van Gelre, die hun daarvoor vrijdom van tol, enz. door geheel Gelre schonk; dat die inwoners uit vrees die voorrechten te verliezen na het vernemen van het verzoek van de graaf zich sterk bewapend hebben; en dat hij zelf bang is dat bij de thans in Gelre heersende troebelen zijn goederen aldaar te verliezen. Hij verzoekt daarom de graaf zijn zoon, die in dienst van de graaf is, voor de eerstvolgende tijd het drostambt, enz. te geven.

Het opvallende is dat Willem niet de oude kwestie van het al of niet deel uitmaken van Leerdam, enz. van het land van Arkel aanvoert, maar het mogelijke verlies van zijn bezittingen in Gelre te berde brengt en de eventuele overdracht van Leerdam aan zijn zoon zal overlaten. Ook kun je je afvragen waarom het tijdstip van de eed aan zijn broer Arnoud, hertog van Gelre, niet juist is vermeld. Deze eed werd in 1428 afgelegd, na het overlijden van Jan van Arkel. De bedoelde hertog Jan van Beijeren stierf in 1425.

Toen op 4 november 1460 afgevaardigden van Willem van Egmond in de Rekenkamer te 's-Gravenhage kwamen om rekening en verantwoording te doen van de waarneming van de meergemelde ambten door Willem van Egmond, werd hun de sententie van de Grote Raad medegedeeld. De afgevaardigden stonden verbaasd te kijken en zeiden dat hun dat vonnis niet bekend was, en dat zij niet wisten hoe ze moesten handelen. Tot hun grote opluchting was er echter die dag niemand aanwezig, die namens Philips de goederen in ontvangst kon nemen, zodat die overdracht niet kon plaatsvinden.

Misschien had Willem opzettelijk niet over de sententie gesproken met zijn ambtenaren, omdat hij tegen de uitspraak van de Grote Raad bezwaar had gemaakt. Dat valt op te maken uit de brief van Johan van Lanoy d.d. 6 november 1460 aan Karel. Van Lanoy deelt hem daarin mee, dat hij Dirk van Zwieten, thesaurier van Holland, opdracht heeft gegeven een onderzoek in te stellen naar het antwoord op de vraag of Leerdam al dan niet een deel was van het land van Arkel. Van Zwieten diende zijn bevindingen met de leden van de Rekenkamer te bespreken.

Op 27 december 1460 schrijft mr. Anthonius Michielsz. aan mr. Roland Rijpe, raad en rentmeester-generaal van Karel, dat de leden van de Raad en Rekenkamer hertog Philips adviseren: bij open brief te verklaren dat Leerdam begrepen is in de schenking (sic) van het land van Arkel, omdat Leerdam anders Karel niet als heer zal erkennen. Verder was het gewenst, dat Philips zijn zoon Karel het advies gaf geen schikking te treffen met Van Egmond aangaande Leerdam voor dat deze stad de eed van trouw aan hem had afgelegd, daar deze eed eertijds aan de hertog van Gelre was gedaan en de inwoners van Leerdam die hertog nog steeds zeer waren toegedaan.

Blijkbaar waren er bewijzen gevonden dat Leerdam, enz. een deel van het land van Arkel was, toen de "schenking" plaatsvond. Nu moest Philips in een open(bare) brief met een machtswoord de knoop doorhakken. Uit niets blijkt dat Philips dit advies heeft opgevolgd. Willem blijft in het bezit van zijn ambten en dus van Leerdam.

De slechte verhouding tussen Philips en zijn zoon Karel is daar wellicht de oorzaak van. Bovendien gaf Willem van Egmond de strijd om het bezit van Leerdam nog niet op. Uit een brief van Philips d.d. 21 september 1463 blijkt dat Willem hem heeft verklaard liever zijn bezittingen in Holland en Friesland te verliezen dan Leerdam te ontruimen en daardoor zijn goederen in Gelre kwijt te raken. Ook Arnoud, de hertog van Gelre, gaf zijn broer steun door in een brief aan Philips te verklaren dat Leerdam hem, Arnoud, toebehoorde.

Weer veranderde er niets. Willem bleef in het bezit van Leerdam. Philips die al vroeg, misschien tengevolge van zijn "bourgondische" levenswijze, een uitgeleefde man was, verzoende zich met zijn zoon Karel en droeg hem het bestuur van zijn landen op. Karel, jong en bruisend van energie, zette zich met elan aan het werk om de vele problemen op te lossen. Hij was een zeer goed organisator, alleen ontbrak hem de gave van diplomatie. Overleg met de Staten en andere bestuurders ontbrak. Hij trachtte de langzame groei naar eenheid van zijn landen te forceren.

De kwestie met Leerdam loste hij op zijn manier op. Hij stuurde Arnt de bastaard van IJsselstein en Jan de bastaard van Borselen met "veel volks" naar Leerdam met de opdracht de stad te bezetten. Op 6 juni 1466 werd Leerdam door hen veroverd en bezet. Darmee eindigde voor Willem het bezit van de stad voorgoed.

De magistraat van Leerdam heeft daarna omstreeks het begin van het jaar 1467 in Gorinchem de eed van trouw aan Karel afgelegd. Karel heeft Willem wel schadeloosstelling voor dit verlies beloofd, maar heeft zich niet, naar later zal blijken, aan deze belofte gehouden. Philips stierf op 5 juni 1467 te Gent. Karel volgde hem op en erfde alle bezittingen van zijn vader.

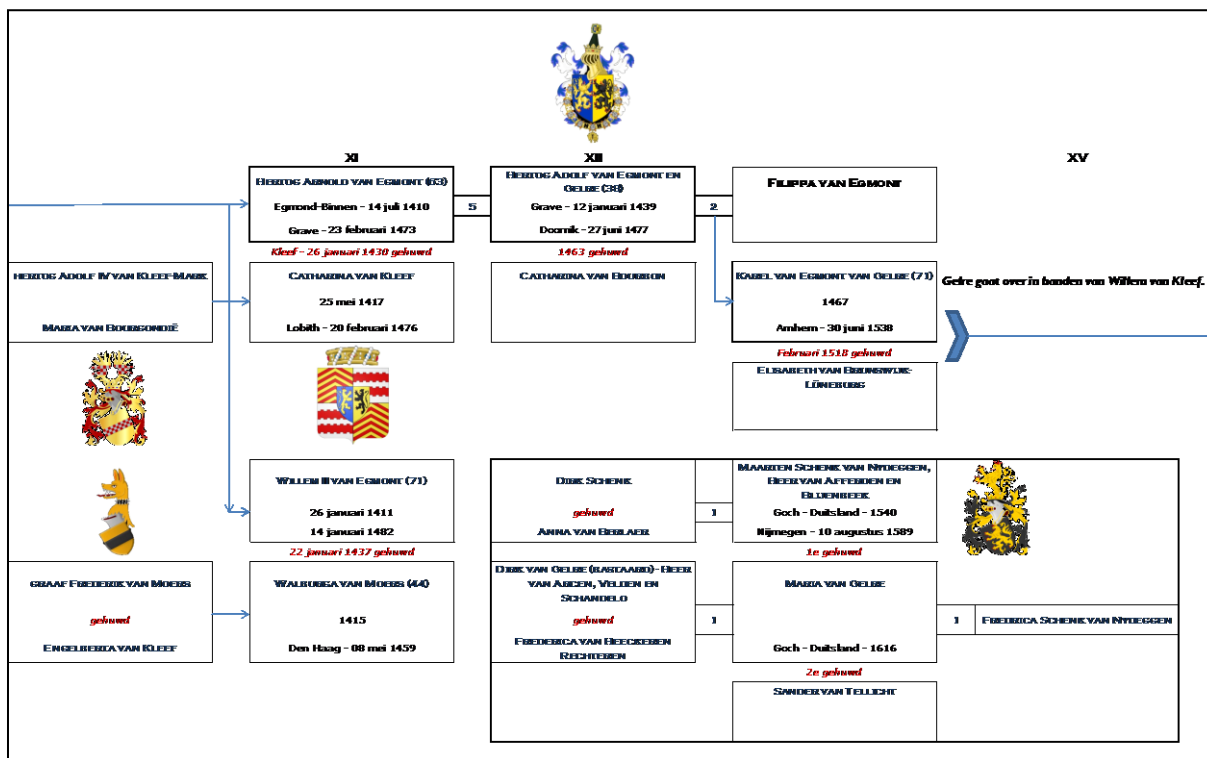
Willem bleef aan de zijde van Karel, die de bijnaam van "de Stoute" zou krijgen. Hij hielp Karel in 1471 Gelre te veroveren. Het zal hem voldoening hebben gegeven, dat mede door zijn hulp, Adolf, de hertog van Gelre, die zijn broer Arnoud als hertog had afgezet, nu datzelfde lot onderging en daarna gevangen werd gehouden.

Willem werd door Karel tot stadhouder van Gelre aangesteld. Later zou hij die functie ook nog in Utrecht bekleden. Karel ging intussen door om met geweld streken en landen in zijn macht te krijgen en zo de Bourgondische droom een groot middeneuropees rijk van de Noordzee tot de Middellandse Zee te stichten. Bij zijn poging om Nancy te heroveren, sneuvelde hij echter op 6 januari 1477 voor de muren van die stad. Hij werd opgevolgd door zijn dochter Maria. Deze Maria trouwde op 19 augustus 1477 te Gent met Maximiliaan van Oostenrijk, een lid van het Habsburgse Huis.

Na de dood van Karel kwamen de Gelderse steden in opstand. Willem trok daarop met een leger Gelre binnen. Hij voerde enige vernielende strooptochten uit o.a. in de Tielerwaard. Daarmede sloeg hij de opstand neer, waarna Maximiliaan Gelre in bezit kon nemen. Willem werd door hem benoemd tot ridder van het Gulden Vlies. Een zeer hoge onderscheiding.

De ouder wordende Willem liet daarna het oorlog voeren aan zijn zonen over. Willem stierf in 1483 als een geëerd man, die hoog in hoog aanzien stond. Hij werd naast zijn in 1473 overleden broer Arnoud in Grave ter rustte gelegd. Zijn zoon Jan, die na een tocht naar het heilige Land ook zeer ijverig aan de strijd tegen de Hoeksen deelnam, klom op tot hoog aanzien. Hij werd kamerheer van Maximiliaan van Oostenrijk, die hem in 1486 verhieft tot graaf van Egmond. Van 1493 tot 1515 was hij stadhouder van Holland.

De tweede zoon van Willem van Egmond, Frederik was ook in aanzien gestegen. Maria benoemde hem tot één van haar raadsleden. Over deze Frederik, die Leerdam niet vergeten was, hoop ik in een volgend hoofdstuk te schrijven.

Arnold, van Egmond (1410-1473)

Een samenvatting

Arnold van Egmond, hertog van Gelre en graaf van Zutphen, geboren 1410, gestorven 23 Febr. 1473, was de oudste zoon van Jan van Egmond en Maria van Arkel, dochter van Jan van Arkel en Johanna van Gulik, die ene dochter was van hertog Willem van Gulik en Maria, dochter van hertog Reinald II van Gelre.

Na het kinderloos overlijden van hertog Reinald IV in 1423 werd Arnold door de edelen, ridderschap en steden van Gelre en Zutphen te Nijmegen als hertog uitgeroepen. Vanwege zijn minderjarigheid werd zijn vader tot landvoogd aangewezen, die bijgestaan zou worden door een raad van 16 personen, waarvan elk kwartier er 4 zou benoemen. Tevens verbond hij zich verschillende dingen niet te zullen doen zonder

toestemming van ridderschap en hoofdsteden, waardoor zijn macht in niet geringe mate beperkt werd.

Nog in hetzelfde jaar sloot hij een verbond met de hertog van Kleef, waarbij een huwelijk werd vastgesteld tussen Arnold en Catharina, de achtjarige dochter van de kleefse hertog, welk huwelijk in 1430 werd voltrokken. Hertogin Catharina heeft haar man vijf kinderen geschonken, Maria (geboren 1432, gestorven 1463), huwde koning Jacob van Schotland, Willem (geboren 1434), Adolf (kol. 23), Margaretha (huwde Frederik van Beieren) en Catharina (geb. 1439) en is in februari 1476 gestorven. Na verschillende moeilijkheden met sommigen van zijn onderdanen, die zich met de verkiezing van Arnold tot hertog niet konden verenigen, deed zich een ernstig gevaar voor hem op. De Keizer weigerde hem op zijn verzoek met Gelre en Zutphen te belenen, waarschijnlijk omdat Arnold niet bij machte was hem daarvoor genoeg geld te bieden; hij beleende daarmee hertog Adolf van Gulik en Berg, naaste bloedverwant van de zwaartzijde van Reinald IV, en verbood de Geldersen, Arnold te gehoorzamen.

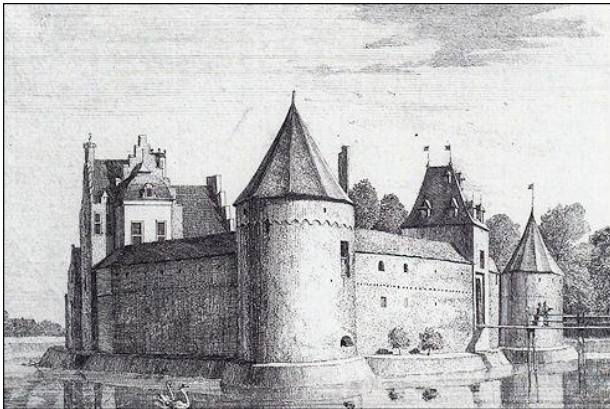
In 1425 mengde Arnold zich in de twisten, die bekend zijn als het 'Utrechtsche schisma'. De postulaat Rudolf van Diepholt werd niet erkend door de aanhangers van Sweder van Culemborg,

de anderen kandidaat, die door hertog Arnold werd gesteun In 1429 sloot deze vrede met Rudolf. Inmiddels begon hertog Adolf van Gulik blijkt van zijn vijandige gezindheid te geven: hij liet het niet bij pogingen om de Geldersen afvallig van hun hertog te maken, maar wendde zich ook tot de Keizer.

Hij daagde Arnold voor het Rijksgerecht, waaraan deze niet voldeed. Wel werden door de gelderse hertog nog ernstige pogingen aangewend om de Keizer tot andere gedachten te brengen, maar deze mislukten en het gevolg was, dat in 1431 de rijksban over hem werd uitgesproken en zijn onderdanen gelast voortaan Adolf als hun vorst te erkennen. Toch duurde het nog tot 1434, eer deze tot vijandelijkheden overging, waaraan voorlopig door het sluiten van een wapenstilstand in Maart 1436 een einde kwam.

Oorlog met Van Azewijns om kasteel De Swane

Het kan zijn dat de vroegere burcht haar naam heeft ontleend aan een geslacht dat De Swane zou hebben geheten. Zij zouden stammen uit de Ulfte tak van de Van Heeckerens, maar al kort na 1400 verkoopt dit geslacht het kasteel aan Reynolt van Azewijn.

Kasteel De Swanenburg in 1731

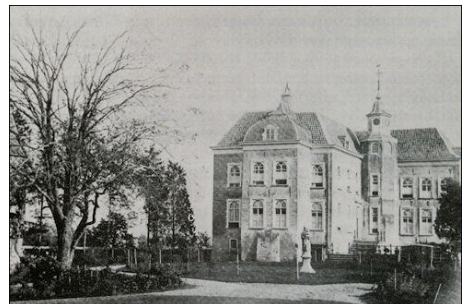
De Van Azewijns waren zelfstandige en eigenzinnige heren. Zij erkennen de hertog van Gelre niet als hun meerdere. Ze gedroegen zich zelfs van tijd tot tijd als roofridders, die het de getrouwen van heer Arnold van Egmont zeer moeilijk maakten. Maar de hertog van Gelre liet dit niet op zich zitten en sloeg in 1425 het beleg voor de Swanenburg.

Al na korte tijd moesten de Azewijns het hoofd buigen voor de hertog. Zij droegen hun huis, de Swanenburg, over aan de hertog en ontvingen het terug als een open leen. Dat betekende dat zij, zodra de hertog dat gewenst of nodig vond, de hertog op zijn kasteel moesten ontvangen en het hem volledig ter beschikking stellen. Hiermede erkennen zij de hertog van Gelre dus als hun meerdere.

De bewoners

Na de Van Azewijns namen de Van Raesfeldts het bezit van de Swanenburg over. Toen Johan van Raesfeldt zijn vader opvolgde werd vermeld dat het kasteel gelegen was in een bocht van de IJssel. In 1666 volgt het geslacht Vijgh de Van Raesfeldts op, dat in 1723 het veld moest ruimen voor de van Lyndens. Door vererving gaat het slot dan over op de van Nispens tot Pannerden.

Gedurende enkele jaren verblijven er dan nog een aantal kloosterzusters in het kasteel, maar na hun vertrek in 1888 kwam het kasteel leeg te staan. De van Nispens besloten hun kasteel te verkopen en boden het in 1900 in een openbare verkoop aan. In de verkoopvoorwaarden werd onder meer opgenomen dat

Kasteel De Swanenburg circa 1900

de koper het kasteel Swanenburg voor 1 mei 1901 moest afbreken. Dat gebeurde ook, maar, zoals we al gezien hebben, bleef er toch een enkel torentje behouden, een torentje dat intussen door de tand des tijds is afgebroken.

Van het eens zo indrukwekkende kasteel de Swanenburg te Gendringen is nu nog maar een droevig restant over. Vele malen werd in de vorige eeuw door verschillende personen de trom geroerd over het kasteel: "Als we nog iets van het kasteel willen bewaren moeten we in actie

komen." Maar stevast gebeurde er niets. Het resultaat is dan ook, dat er in een weiland nog een klomp stenen staat. Een passant moet weten dat het hier om de schamele resten van de Swanenburg gaat, anders zou hij er zo aan voorbij gaan.

In 1901 was het kasteel afgebroken op een torentje na, dat behoorde tot de voorburcht. De nabijgelegen boerderij brandde af in 1973, waarna de resten ervan gesloopt werden. Een gedeelte van het torentje stond toen nog overeind. De tand des tijds bleef echter knagen en nu hebben we dan nog slechts een hoopje stenen over.

Ligging De Swanenburg

Kasteel de Swanenburg was een fors kasteel. Er zijn verschillende afbeeldingen van bekend. Abraham de Haen laat zien dat het kasteel in 1731 nog een echte middeleeuwse burcht is, die omringd wordt door een slotgracht en is uitgerust met verschillende torens en een poortgebouw. Het hoofdgebouw heeft enkele trapgevels. Een litho uit het bekende boek van ds. Craandijk 'Wandelingen door Nederland', toont een heel wat romantischer beeld van het eens zo trotse kasteel de Swanenburg.

De resten zijn nu nog in een weiland te zien. Dit weiland ligt ten oosten van de Zwanenburgse weg, die deel uitmaakt van de weg die van Megchelen, een plaatsje dicht onder de Duitse grens in de buurt van Anholt, naar Ulft leidt. Zowel Megchelen als Ulft maken nu deel uit van de gemeente Oude IJsselstreek.

De problemen van Arnold

Door de aanhoudende oorlogen was het land volslagen uitgeput en verarmd, terwijl de hertog in strijd met de bij de aanvaarding zijn regering gedane beloften tal van domeinen had verpand. Dit alles had grote ontevredenheid en verbittering tegen hem veroorzaakt en deze vonden haar uiting in tal van bijeenkomsten. Het verbond van 1418 werd hernieuwd en in April 1436 werden de eisen van de onderdanen door afgevaardigden van ridderschap en steden de hertog overhandigd. Deze was na aanvankelijk verzet, na veel over en weder schrijven en na herhaalde onderhandelingen in 1441 genoodzaakt tot het verbond toe te treden, waardoor de samenwerking in het hertogdom werd hersteld.

In 1442 beproefde Arnold tevergeefs van de nieuwen Keizer, Frederik II, zijn belening te verkrijgen, hetgeen in 1444 aanleiding gaf tot het hervatten van de vijandelijkheden tussen Gelre en Gulik. Hieraan kwam in 1445 door het sluiten van een bestand voor de tijd van 10 jaar een einde. Deze oorlog had de schuldenlast weder verzwaaard; de verpandingen begonnen weer en daarmee de binnenlandse ontevredenheid, zich uitend in verzet tegen den hertog op verschillende plaatsen. Door tussenkomst van de hertog van Kleef en de bisschop van Utrecht kwam men zover, dat 4 Juli 1449 Arnold bij verdrag met zijn onderdanen de door hem gestelde eisen inwilligde. De vele teleurstellingen en moeilijkheden, waaraan hij eigenlijk sedert het begin van zijn regering en niet buiten zijn schuld had blootgestaan, deden het plan tot een bedevaart naar het Heilige Graf bij hem rijpen.

Hij droeg de regering gedurende zijn afwezigheid op aan zijne gemalin, die daarin zou worden bijgestaan door den Raad van Zestien, die volgens de eis de steden uitgebreid werd met twee riddermatigen uit elk kwartier, en ging in het najaar van 1450 op reis. In het begin van 1452 keerde hij in Gelderland terug. Aanvankelijk had het de schijn, alsof de afwezigheid van de hertog de band tussen deze en zijn onderdanen weder nauwer had aangehaald, maar reeds in 1454 gaven de geldelijke aangelegenheden aanleiding tot nieuwe onenigheid. Desniettemin mengde zich Arnold in de geschillen, waartoe de keuze van een bisschop van Munster aanleiding had gegeven, en werkte hij Philips van Bourgondië tegen, die zijn natuurlijke zoon David op de Utrechtse bisschopszetel wenste te zien. Hiermede had hij zich de haat van de machtigen hertog van Bourgondië op de hals gehaald en deze heeft in niet geringe mate tot Arnold's ondergang bijgedragen.

In alle van 1457 tot 1465 aangewende pogingen om hem van de regering te beroven kunnen wij de hand van deze tegenstander opmerken. Hij schreef aan de vier hoofdsteden over Arnold's ongeschiktheid en drong aan op maatregelen in het belang van het land, de hertogin en haar zoon Adolf, welke laatste hij als ruwaard aanbeval. Het hertogdom zag nu twee partijen

ontstaan; aan de ene zijde stond Adolf met het kwartier van Nijmegen en de stad Venlo, aan de andere zijn vader met de drie andere kwartieren, die, schoon evenzeer ontevreden over Arnold's regeringsbeleid, zo ver niet wenste te gaan.

Na enige vijandelijkheden kwam door tussenkomst van Willem van Egmond, broer van de hertog, in oktober 1459 te Batenburg een schikking tot stand. De verdeeldheid bleef niettemin bestaan en Philips van Bourgondië bleef stoken. De verregaande zwakheid van de hertog maakte zijn vijanden voortdurend sterker en zodoende kwam het eindelijk zover, dat in 1463 de kwartieren van Zutphen en Arnhem zich bij het Nijmeegse aansloten en partij tegen Arnold kozen.

Inmiddels hadden de overleggingen tussen Philips, hertogin Catharina en Adolf een vaste vorm aangenomen. Laatstgenoemde keerde in 1464 na een bedevaart naar Jeruzalem en na zich aan het Hof van den Bourgondise hertog verloofd te hebben met Catharina van Bourbon in Gelderland terug, waarop een schijnbare verzoening tussen vader en zoon volgde. Maar kort daarop - januari 1465 - nam Adolf de hertog gevangen en liet hem van het slot te Grave, waar hij in de laatste tijd doorgaans vertoefd had, naar dat te Lobith en van daar naar dat te Buren voeren, waar hij zes jaren zou doorbrengen.

In november 1465 deed Arnold gedwongen afstand van de regering. Telkens werden pogingen aangewend om een verzoening tussen de oude hertog en zijn zoon tot stand te brengen, o.a. in 1470 door de Paus en in 1471 door Karel van Bourgondië, zonder dat zij evenwel vrucht opleverden. Dit noopte hertog Karel Adolf, dien hij tot zich geroepen had, gevangen te nemen. Arnold, die op Karel's aandringen door Adolf ontslagen en ook in Bourgondië gekomen was, keerde met Bourgondise hulp naar Gelderland terug, waar hij zijn afstand herriep en overal met grote tegenzin ontvangen werd. Nu brak een tijdperk van grote verwarring aan.

Arnold, die geen kans zag om zijn gezag te herstellen, kwam in zijn wanhoop tot dat, wat steeds het oogmerk van Karel de Stoute was geweest: in december 1472 verpandde hij deze wederrechtelijk zijn land voor 300.000 gouden rijnsse guldens, tegen betaling van welk bedrag zijn erfgenamen, met uitsluiting van Adolf en diens nakomelingen, het te allen tijde zouden mogen lossen. Na hiermee de kroon op de erbarmelijkheid van zijn ganse leven te hebben gezet, stierf hij te Grave 23 februari 1473.